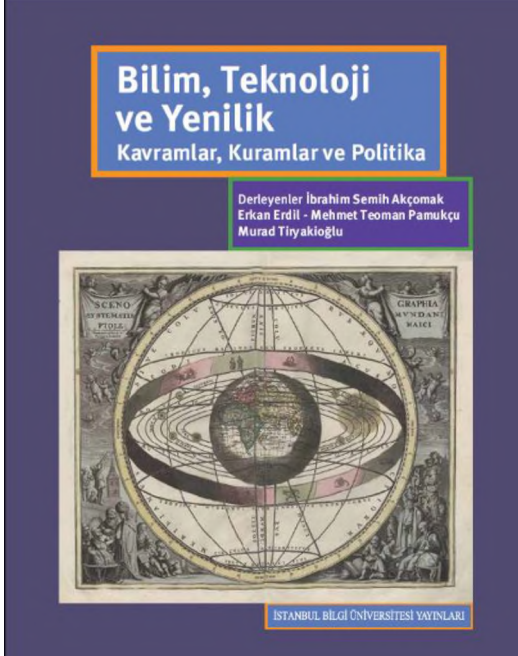

Akçomak, İ.S., Erdil, E., Pamukçu, M.T. ve Tiryakioğlu, M. (Yay. Haz.) (2016). Bilim, Teknoloji ve Yenilik: Kavramlar, Kuramlar ve Politika. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. 760 s. 19x24 cm. ISBN: 978-605-399-448-0

Book Review

Science, Technology and Innovation: Concepts, Theory and Policy

Abstract

This study is a review of the book entitled “Science, Technology and Innovation: Concepts, Theory and Policy”. In the converging world, the book is an important contribution not only for the field of economy, but also information science which includes information-economy concepts.

Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümünde Araştırma Yöntemleri dersleri Neuman’ın (2008, s. 10-17); “Bilim, bilgi üretmenin

bir yoludur. Bilimsel yöntem ise, bilgi üretmek ve değerlendirmek için kullanılan fikirler, kurallar, teknikler, yaklaşımlardır” sözleri ile açılır. Bunun temel amacı öğrencilere bir bilimsel araştırmaya başlamadan önce temel kavramlar ve kuramların öğretilmesi; bu sayede araştırma yapmanın temellerinin oluşturulmasıdır. Zira temeli doğru atılmamış bir binadan nasıl ki şiddetli bir depremde ayakta kalması beklenemeyecekse; temeli sağlam atılmamış bir olgunun/ düşüncenin de geliştirilmesi oldukça zor olacaktır. Bu konu her alan için geçerliliğe sahiptir. Örneğin, Türkiye’de bir doktora öğrencisinin doktora tezine başlamadan hemen önce girdiği doktora yeterlik sınavında alanına ait tüm bilgilere hâkim olması beklenir. Bunun temel sebebi bir alanda “doktor” sıfatını hak edebilmek için alanın felsefesine hâkim olmanın beklenmesidir. Alanın felsefesine hâkim olmanın anlamı ise o alandaki temel kavramlar, kuramlar ve politikaların farkında olmak, değerlendirebilmek ve eleştirebilmektir.

Bir alanın temellerine hâkim olmak konusu en çok bilim ve teknoloji alanı için önem arz etmektedir. Zira Türkiye’nin bilim, teknoloji ve yenilik konuları ile ilgili mevcut durumunun geliştirilmesi gerekmektedir. OECD tarafından sunulan bilim ve teknoloji ile ilgili verilere bakıldığında (2016) Türkiye OECD üye ülkeleri içinde araştırma geliştirme faaliyetlerine ayrılan pay açısından sondan yedinci, üretilen patent sayısı açısından ise çok büyük bir farkla sondan beşinci durumdadır. Türkiye’nin bu durumunu sorgulamadan önce yapılması gereken temel iş temellerin ne denli sağlam atıldığının anlaşılmasıdır. Çünkü temelleri sağlam atılmamış bilim ve teknoloji başkasını taklit etmekten ileri gidemeyecektir. Bir röportajında Sanayi Bakanı’nın belirttiği gibi “bizim binlerce aracın montajından elde ettiğimiz geliri, diğer ülkeler belki de sadece bir aracın tasarımından elde edebilmektedir” (ODD, 2016). Bu noktada bu işin felsefesinin özümsemeden, teori atlanarak pratiğe geçilmesi temeli sağlam atılmayan ev örneğine benzeyecektir.

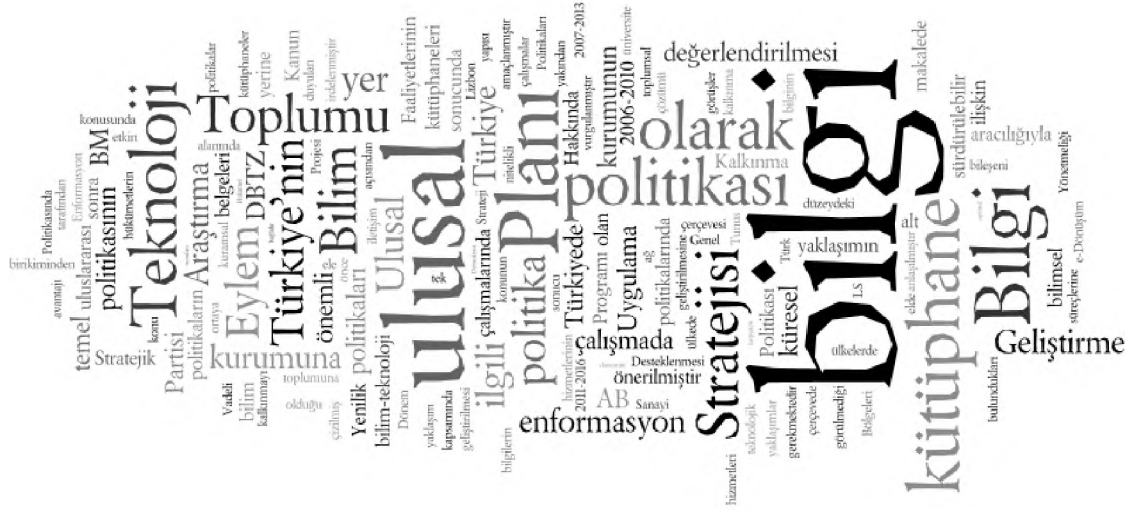
Teori kısmını geliştirmeye yönelik önemli bir adım büyük kısmı ODTÜ-TEKPOL araştırmacıları tarafından hazırlanan “Bilim, Teknoloji ve Yenilik: Kavramlar, Kuramlar ve Politika” başlıklı derleme kitap ile atılmıştır. Bu kitabın temel amacı gündelik hayatımızda çok önemli yer kaplayan ve sıkça kullandığımız ancak pek çoğumuzun üzerinde detaylı düşünmediği çeşitli terimlerin -Ar-Ge, yenilik, bilim politikası gibi- bilimsel olarak açıklanması ve ilgililer ile paylaşılmasıdır. Bu bağlamda kitap yedi ana kısımdan oluşmaktadır. Eserin ilk kısmında bilim, teknoloji ve yenilik gibi kavramlar ve türevleri üzerinde durulmuş, daha sonra ticarileşme ve ölçüm konusu ele alınmıştır. Üçüncü kısım yeniliğin mikro ve makro ekonomisi konularında önem arz eden ekonomik büyüme, evrimci iktisat, teknolojinin yayılması ve ağ ekonomisi gibi hususları ön plana taşıyarak, teknolojinin verimlilikle, işgücü piyasalarıyla, finansal piyasalarla, coğrafyayla ve çevreyle olan bağına odaklanmıştır. Dördüncü kısım bilgi ve iletişim teknolojileri, ekolojik yenilik, otomotiv sanayi, savunma sanayi ve nanoteknoloji gibi sektörel bakış açılarını barındırmaktadır. Beşinci ve altıncı kısım bilim, teknoloji ve yenilik politikalarını kuramsal ve uygulamalı bir bakış açısı çerçevesinde ele almaktadır. Son kısım Türkiye özelinde bir tartışma sunmaktadır. Kitap teknoloji ve yenilik iktisadının en etkili araştırmacılarından birisi olarak kabul edilen Luc Soete'nin önsözüyle başlamakta ve (ulusal) yenilik sistemleri kavramının isim babası Bengt-Ake Lundvall'in sonsözüyle tamamlanmaktadır. Kitap yoğun olarak iktisat temelli görünse de alanımızla da yakından ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Bunun temel sebebi son yıllarda kütüphanecilik ve bilginin alanının konusal olarak yönetsel alanlara yakınsamasıdır.

1952 yılından beri aralıksız yayımlanan *Türk Kütüphaneciliği*'nde ve genel olarak Türk kütüphanecilik ve bilginin literatüründe son yıllarda bilim ve teknoloji politikaları ile ilgili çeşitli yayınlar yapılmış, mevcut politikalar değerlendirilmiş/ eleştirilmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur. Bunun yanında ulusal bilgi politikaları da bu çalışmalar kapsamında değerlendirilmiştir. Literatürde bu konuda yayımlanmış makalelerin en sık kullandıkları sözcükler Şekil 1'de gösterildiği gibidir.

Şekil 1'den de görülebileceği gibi Türkçe bilginin literatürü bilim ve teknoloji politikaları konusuyla oldukça ilgilidir. Yenilik konusu da, henüz diğerleri kadar baskın olmasa da yavaş yavaş literatürümüzdeki yerini almaya başlamıştır. Zaten yenilik konusu literatürde diğer iki kavram kadar yoğun kullanılmamaktadır. Örneğin, 4 Kasım 2016 tarihinde yapılan Web of Science taramasında (2016) 2015 yılında “bilim politikaları” konusunda yayımlanmış 228 yayın bulunurken “yenilik politikaları” konusunda yayımlanmış 146 yayın saptanmıştır.

Bilim, teknoloji ve yenilik konularında temel kavramların edinilmesi açısından bir başucu kaynağı niteliğinde olan bu kitap ayrıca Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Lisans Programı'nın dördüncü sınıf öğrencilerine sunduğu seçmeli bir ders olan ve temel amacı “Bu dersin temel amacı öğrencileri yenilik yönetiminin temel kavram ve teknikleriyle tanıştırmaktır. Öğrenciler yenilikçi örgütlerin nasıl çalıştıkları konusunda bir anlayışa sahip olurlar, yenilikçi örgütlerin gelişmesine yol açan gereken teknik ve yasal alt yapıyı incelerler” olarak belirlenen “BBY462 Yenilik Yönetimi” nin ders kitaplarından biri olarak kullanılabilir özellikler taşımaktadır. Zira dersin genel planına bakıldığında kitap ile arasında büyük paralellik görülmektedir. Bunun yanı sıra bir doktora dersi olan ve öğrenme çıktıları “Bilgi ekonomisiyle ilgili temel kavramlar, uygulamalar ve politikalar (maliyet modelleri, bilginin mülkiyeti, entelektüel mülkiyet hakları, bilgi alt yapısı, bilgi politikaları, açık erişim ve açık bilim, vd.)”

olarak belirlenen “BBY 705 Bilgi Ekonomisi” dersinin temeli de yine bilim, teknoloji ve yenilik kavramları, kuramları ve politikalarına dayalıdır (bkz. Hacettepe Üniversitesi..., 2014). Bu bağlamda kitap önemli bir ders kitabı niteliği de taşımaktadır.

Şekil 1. Türk kütüphanecilik ve bilgilendirme literatüründe yapılan bilgi, bilim ve teknoloji politikası konulu makalelerin kelime bulutu

Sonuç olarak Akçomak, Erdil, Pamukçu ve Tiryakioğlu tarafından derlenmiş olan bu kitap iktisat/ işletme alanının yanı sıra diğer alanlarda da; özellikle de ulusal bilgi politikalarının sıklıkla tartışıldığı alanımızda önemli bir kaynak olacaktır. Yazarlarının çoğunluğunu ODTÜ Bilim ve Teknoloji Politikası Çalışmaları Ana Bilim Dalı ve Bilim ve Teknoloji Politikaları Araştırma Merkezi'nden (ODTÜ-TEKPOL) akademisyenlerin oluşturduğu bu kitabın diğer bir faydası da iki alanın benzerliklerini fark ederek arasındaki işbirliği imkânlarını artırması olacaktır.

Kaynakça

- Hacettepe Üniversitesi Ders Kataloğu, AKTS Bilgi Paketi. (2014). Erişim adresi: <http://akts.hacettepe.edu.tr>
- Neuman, W.L. (2008). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nitel ve nicel yaklaşımlar* (2. bs.). (Çev. Sedef Özge). İstanbul: Yayınodası, 2008.
- OECD. (2016). OECD Factbook 2015-2016: Economic, environmental and social statistics, OECD Publishing, Paris. DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/factbook-2015-en>
- ODD. (2016). *Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Nihat Ergün*. Erişim adresi: http://www.odd.org.tr/web_2837_1/entitfocus.aspx?primary_id=651&target=categorial1&type=32&detail=single
- Web of Science. (2016). Erişim adresi: <http://isiknowledge.com>

Zehra Taşkın & Güleda Doğan
Hacettepe Üniversitesi
Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü
ztaskin@hacettepe.edu.tr
gduzyol@hacettepe.edu.tr